

Tip na vycházku za netopýry:

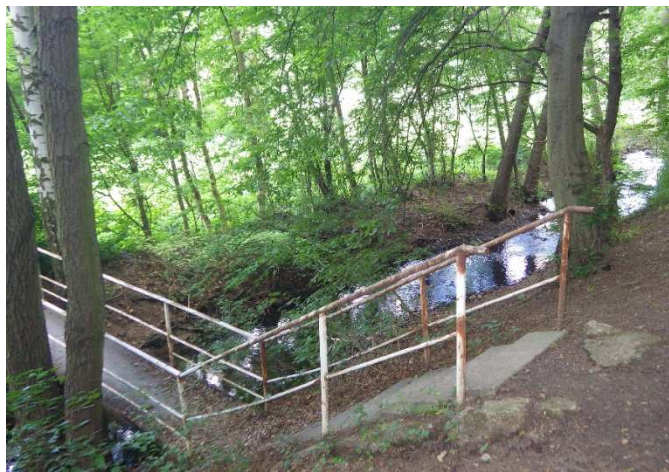
Mariánské údolí

Mariánské údolí patří k nejkrásnějším místům v Brně. Nachází se na východním okraji městské části Brno – Líšeň a zasahuje do chráněné krajinné oblasti Moravský kras. Je součástí přírodní rezervace Údolí Říčky. Potok Říčka je asi 37 km dlouhý a v oblasti Mariánského údolí se rozlévá do tří nádrží vybudovaných v 50. a 60. letech 20. století (Muchova bouda, Pod Hrádkem, U Kadlcova mlýna). Nalezneme zde husté, převážně listnaté lesy, které místy přechází ve smíšené porosty s borovicí lesní, na pravém břehu se vyskytují ojediněle také nepůvodní smrkové monokultury. Kolem rybníků vedou po obou stranách zpevněné cesty, v roce 2009 zde byla vybudována také vozíčkářská trasa o délce 8 km.

Pro netopýry je důležitým prvkem v krajině voda. V Mariánském údolí mají k dispozici jak vodu stojatou (kterou využívají jako napajedla), tak vodu tekoucí (která slouží jako významný orientační bod a migrační trasa). Voda ve spojitosti s přítomností úkrytů ve starých dutinových stromech a podzemních prostorách Moravského krasu činí z Mariánského údolí doslova „netopýří ráj“. Zjištěno zde bylo celkem 12 druhů: netopýr ušatý, n. černý, n. vousatý, n. Brandtův, n. vodní, n. nejmenší, n. hvízdavý, n. velkouchý, n. řasnatý, n. alcatheo, n. velký a vrápenec malý.

Lovecké stanoviště netopýrů nad loukou u parkoviště (1) a na lesní světlice pod hrází vodní nádrže Pod hrádkem (2).

Třetí pozorovací bod na mostku přes potok Říčka a navazující letový koridor nad turistickou cestou.

Navržená trasa vycházky

Výchozím místem je zastávka MHD Líšeň – Mariánské údolí, kde se nachází také parkoviště. Odsud pokračujte po asfaltové komunikaci proti proudu potoka po pravém břehu až k louce (1). Zde se můžete setkat s netopýry, kteří loví potravu ve volném prostoru a vylétují ještě před setměním. **Netopýry rezavé** můžete spatřit, jak loví vysoko nad loukou (*typická větší silueta s dlouhými úzkými křídly, frekvence 18-26 kHz*). **Netopýři večerní** jsou aktivní také již za soumraku a při lovu často létají po stejné dráze tam a zpět (*velikost těla podobná jako u n. rezavého, avšak silueta s kratšími širšími křídly, frekvence 24-27 kHz*).

Pokračujte po cestě dále a před hrází vodní nádrže Pod hrádkem přejděte na druhou stranu potoka, kde se napojíte na modrou turistickou trasu. Po ní se dejte směrem zpět k parkovišti. Na lesní světlince cca 100 m pod hrází (2) je možné pozorovat několik druhů letounů: **Netopýr velkouchý*** má nápadně dlouhé ušní boltce, široká křídla a loví blízko korun stromů (*frekvence 41-48 kHz*). V blízkosti vegetace loví rovněž **netopýr řasnatý*** (*menší druh, frekvence 32-48 kHz*). Mezi malé druhy netopýrů patří i **netopýr alkathoe**, který loví podél vegetace buď v korunách stromů nebo i poměrně nízko (2–5 m) nad zemí (*frekvence 53-56 kHz*). **Netopýr velký*** má rozpětí křídel až 40 cm a významnou část jeho potravy tvoří nelétaví brouci (zejména střevlíci), jež vyhledává nízkým letem nad zemí (*má tiché signály o frekvenci 30-35 kHz*). **Vrápenec malý** je malým zástupcem letounů, pohybuje se třepotavým způsobem letu 1,5 – 5 m nad zemí (*signály jsou velmi tiché, frekvence 108-114 kHz*).

Dále jděte po cestě až k mostku vedoucímu přes potok (3). Cesta i potok představují pro netopýry preletový koridor mezi úkryty a potravními stanovišti. Nad cestou je koridor navíc uzavřen korunami stromů, a tudíž zde naleznete i druhy, které pro echolokaci potřebují akustické pozadí. Pozorovat zde můžete například **netopýra ušatého** (*středně velký netopýr, nápadně velké ušní boltce, lov blízko vegetace, frekvence 25-35 kHz*) a **netopýra černého***, který loví nad vodou nebo na okraji lesních porostů (*malý druh, vydává poměrně krátké hlasy dvou typů – silnější a kratší o frekvenci 31-33 kHz a slabší a delší o frekvenci 40-43 kHz*). Dále zde můžete narazit na dvojici navzájem podobných netopýrů, a to **netopýra vousatého a n. Brandtova** (*malé druhy, které vysílají na podobné frekvenci 40-43 kHz a nejsou na základě signálů rozlišitelné*). Dalším obyvatelem místních lesů je **netopýr vodní** (*středně velký netopýr, let těsně nad hladinou, frekvence 38-47 kHz*). Setkat se zde můžete též s našimi dvěma nejmenšími druhy netopýrů: **n. nejmenším** (*frekvence 52-57 kHz*) a **n. hvízdavým** (*43-49 kHz*), kteří se často svým typicky třepotavým letem pohybují kolem korun stromů.

Netopýři se mohou podle aktuální potravní nabídky vyskytovat a lovit i na řadě dalších míst navržené trasy. Buďte tedy stále ve střehu a detektor mějte zapnutý po celou dobu vycházky.

* Hvězdičkou jsou označeny obtížněji detekovatelné druhy, pro jejichž spolehlivé rozlišení je třeba více zkušeností s používáním detektorů.

Tip na další zajímavé pozorování: V nádržích můžete spatřit plovoucí užovku obojkovou nebo podplamatou. Na slunných místech údolí žije vzácný motýl jasoň dymnivkový a ještěrka zelená. Ve vlhkých biotopech lze pozorovat mloka skvrnitého, na obloze přeletujícího čápa černého.

Netopýr vodní.

Netopýr velkouchý.

Autoři fotografií: 1 Vlastislav Káňa, 2 Jaroslav Červený.